

Baserri izenak

Zer da toponimia?

Buruaren ametsa.

Izakiaren aluzinazioa.

Homo sapiens espeziearen asmakizuna.

Gizatalde baten irudia.

Toponimoa = leku izena

UNESCOK gizakiaren ondare ukituezin
izendatu zuen.

Administrazioek ZAINDU behar dute

Zertarako balio dute?

1. Leku bat identifikatzea, antzekoak izan daitezkeengandik bereiziz.
2. Izenak kokatzeko, GPS balitz bezala
3. Leku baten jabe egiteko._

Toponimiaren balioak:

- Linguistikoa (euskalkiak, eta hizkuntzaren historia): *Agirre, berri/barri, solo / soro*
- Historia: *Zerkausi, Ilunzar, Forua*
- Etnografia: *Liñaputzu, Mandazaibidea*
- Geografia: *Eguzkitza, Muñolegorkoerreka*
- Botanika: *Zumarraga, Lertsundi, Pagoeta*

Euskal Herriko baserri izenak

Euskal Herria bi eremu nagusitan banatu behar
dugu gai askotarako, eta baserri izenen gaian
azpiatal bi badaude ere, banaketa hau ere
funtsezkoa da:

Itsasaldekoa eta lehorrekoa

Araotz

Agurain

Itsasaldeko Euskal Herriko baserriak

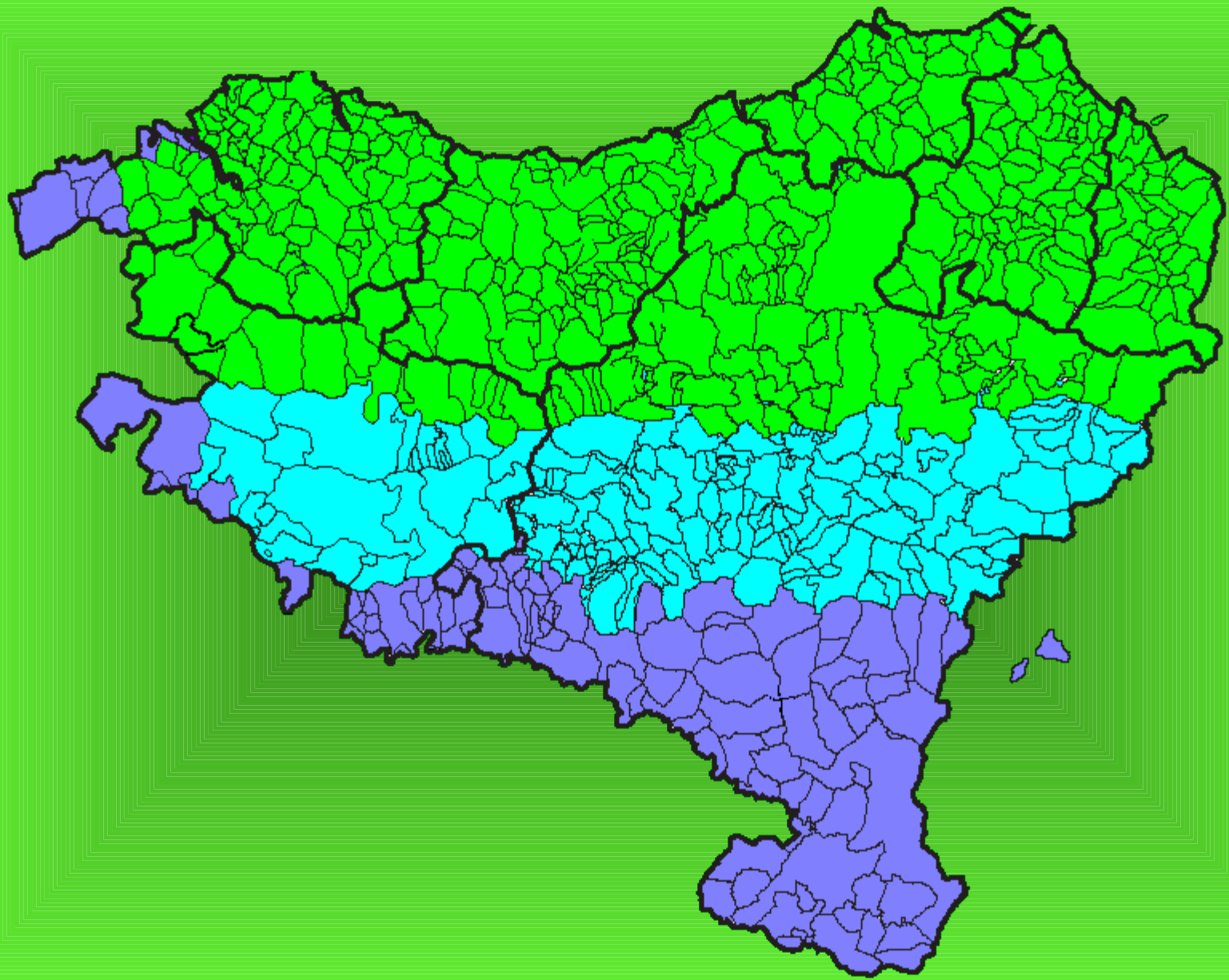
- Eredu nagusi bi:
 - **Arrunta**, Araba, Bizkaia, Lapurdi, Nafarroa Beherea, Nafarroako zati bat eta Zuberoa
 - **Nafarroakoa**

Nafarroan elkarren ondoan ageri dira etxeak guneeetan, Arabako Lautadako herrien antzera.

Baina arruntena etxeak sakabanatuta eta multzo txikietan agertzea da.

Baserriak eta izenak

- Baserrien izenak bi era nagusitan bana ditzakegu:

- **Etxea eraiki aurreko toponimoak:**

Pagoeta, Aretxederra, Zubieta, Iturriaga, Zabala...

- **Baserriari dagozkion izenak:**

Hemen azterketa asko egin daiteke.

Bakunak: *Etxebarria, Goikoetxea, Gere...*

Konposatuak: *Gereabarrena, Goikoetxebarri...*

Toponimo zaharrak

- Era askotakoak izan daitezke:
 - **Orografikoak:** *Agirre, Ibarra, Zabala, Oianeder...*
 - **Generikoetan oinarrituak:** *Iturria, Erreka, Harana...*
 - **Gizakiarekin lotuak:** *Zubieta, Gaztelua, Kurtzea...*
 - **Landaretza:** *Areitzaga, Ametzaga, Askartza... Isuskitza, Zaldua...*
 - **Abereak:** *Azkonobieta, Behorlegi, Iñurritegi...*

Baserriari dagozkion izenak

- Jabeari dagozkionak: *Perurena, Baleztagilerena, Apezarena...*
- Baserriari dagozkionak. Hemen denetarik dago: Deskribapena, kokapena, erabilera...
Etxebarri, Goikoetxe, Goikolea...
- Konposatuetan toponimo zaharra eta ezaugarri berria elkar daitezke:
Agirrebekoa, Iturriagagoikoa...
- Esan bezala bakunak edo konposatuak.

Jabearen izena daramatenak:

Nafarroakoa bakarrik ez den
ezaugarria, herritik > hiria.

- **Pertsona izena:**

Era arrunta *-e(r)ena*: *Antso(r)ena, Joanena,
Joanikotena, Martintxoena*

Beste era, *-tegi*: *Antsotegi, Joantegi,
Martindegi...*

Era zaharra, *-itz (-ain, -ona...)*: *Gamiz, Diliz,
Muskitz... Antsoain, Muniain...*

Jabearen izena daramatenak:

- **Lanbidea:** *Apezetxea, Oskigilerena, Alkatezarrarena, Soldaduenaren,*
- **Ezizena:** *Malzapatariena, Bakioena, Maloena, Andratiena, Gorrotxategi*
- **Deitura edo toponimoa:** *Sarriena, Amorotoena,*
- **Besterik:** *Abadezanena, Atxoarena, Angalantena...*

**Betri Elkart et Katharine
Halgart** senar emazteak eta Algart etxeko
iaheak **oroith hiltzeaz**

Etxearen ezaugarriari lotutakoak

- Kokapena: *Goikoetxea, Bekoerrota, Aurtenetxe*
- Deskribapena: *Etxezuria, Ormaetxe, Tellaetxe...*
- Bizkaiko berezitasuna, izen konposatuak:
auzoa (antzinako baserria) + etxea:
Zengotita-bengoa, -goikoa, -beitia, -urizar.
Gomendio-etxebarria, -uriarte, -urruti.
Gorozika-basterretxea, goikoa, bekoa.

XX. mendea

XX. mendean aurreko mendean sortutako jokamolde berria zabaldu zen (Getxoko lehenengo etxea 1845koa da) izenak jebeek beraiek ezartzea.

Baserri munduan, batzuetan, izen bikoitza sortu da (*Arbanarbarri / Legarravilla, Kurutzekoa / Anbre*).

Baina gehienetan izen berri hauek aurrera egin zuten, nola edo hala.

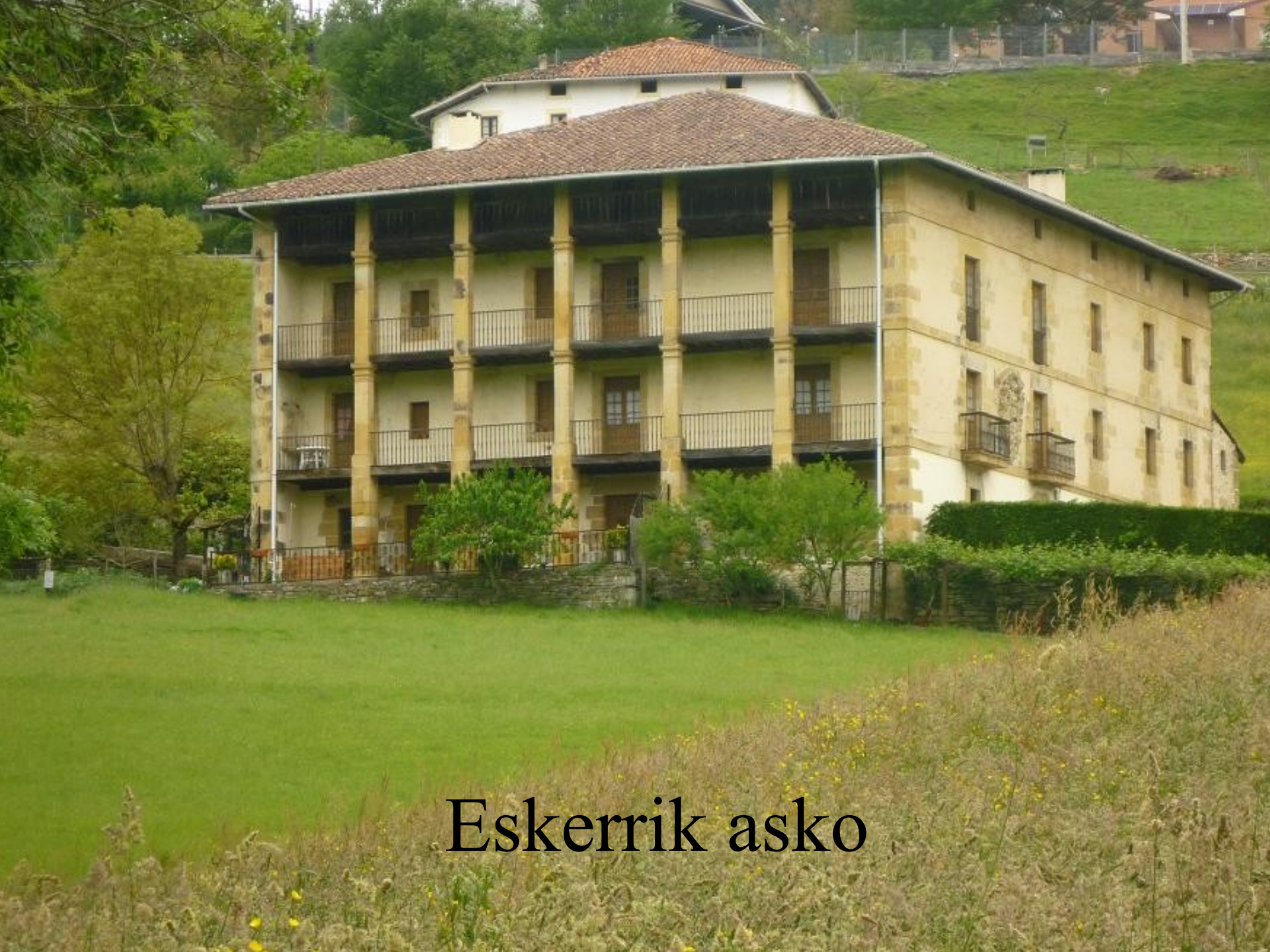
Etea bikoitza da.

Batetik izena jabeka aukeratzen duelako, bestetik izendapen sistema tradizionalak alde batera uzten direlako. Horren ondorioz izen berriak ageri dira: *Etxe Alaia, Gure Ametsa, Nere Kabia...* Hala ere, badiar, berriak izan arren aurreko bidea erabat hausten ez dutenak: *Ibaigane, Ichasalde...*

Inoiz euskal izen hauek mesprezatu egin dituzte (*Toki el Timbre*) ez, berriz, *Villa Concha* edo *El Abanico de Plencia* .

Etorkizuna

Nafarroako Foruan zehatzen da etxeko jabearen eginkizuna dela izen babestea, Nazio batuen erakundeak dioenaren ildotik. Desiragarria izango litzateke izenak ber-bizitzeko jarrerak bultzatea, izan ere, udalek baserri izenen ordezt *Diseminado N* jartzeko korreo-jarrerak eta gizarte barruko aldaketek hainbat lekutan izenak desagertze edo pobretzea ekarri dute: *betidanik Abanikue*.

Eskerrik asko